

ալ յաճախ կամայական ու զիտումնաւոր
 են: Տայոց աշխարհի մեր ուսումնասիրու-
 թեանց առթիւ յաճախ գտանք այս մասին
 փաստեր: Յամենայն դէպս թէ քրիստոնեայ
 եւ թէ մահմետականացած Համշէնցիք եւ
 Սեւ-Գեոցիք բաւական մեծ թիւ մը կը
 կաղմեն:

4.

Բաբերդ ու Սպեր:

Պոնտական լեռնաշղթային ջրարաշխ
 գագաթներէն սկսեալ դէպ ի հարաւ իջնող
 ձորերուն ստորոտէն կ'անցնի Ճորոխ, որ Կարնոյ
 մօտերէն բղխելով շրջան մը կ'ընէ մինչեւ
 Բաբերդ, դառնալու համար դէպ ի Սպեր,
 Բերդազրակ ու Արդուին եւ այնուհետեւ
 դէպ ի Սեւ-ժոպ: Ընդհանուր առմամբ Սեւ-
 Գետի թիկունքը կը վերաբերէր Բարձր-
 Հայոց (Բաբերդ-Սպեր), Համշէնի թիկունքը՝
 Տայոց (Արսեաց-փոր) գաւառներուն:

Բաբերդի եւ Սպերի, Բազրատունեաց
 հայ թագակապ ասպետաց այս հին նիս-
 տերուն¹ պատմութիւնը հին ու երկար է:
 Այս տեղեաց հայ-մահմետականաց իրերն

¹ Հմմտ. Բուզ. Ե, 107. ու Խոր. Բ. 15 եւն: